

NVVS

Verstandig sportvissen

Verantwoord en respectvol omgaan met vis

Inhoud

	Blz.
1 Samenvatting	3
2 Inleiding	4
3 Sportvisserij en de maatschappij	6
3.1 Het zelfbeeld van de sportvisser(ij)	7
3.2 De toenemende aandacht voor (het welzijn van) vissen	7
3.3 Wettelijk en beleidsmatige kader	8
3.4 De intrinsieke waarde van vis	10
3.5 Pijn, angst en stress bij vissen	11
3.6 De morele aanvaardbaarheid van de sportvisserij	12
4 Respect voor de vis	16
4.1 Het vangen van vis	16
4.1.1 Haken en weerhaken	16
4.1.2 De vislijn	18
4.1.3 Het drillen (vermoeien) van de vis	18
4.1.4 Het landen van de vis	19
4.2 Omgaan met gevangen vis	20
4.2.1 Onthaken	20
4.2.2 Het gebruik van leefnetten / bewaarzakken	21
4.3 Het terugzetten van vis	22
4.4 Het doden van vis	24
4.5 Viswedstrijden	24
5 Conclusie	26
Geraadpleegde literatuur	27

Colofon

Tekst: NVVS

Foto's ter beschikking gesteld aan de NVVS door:

Rudy van Duijnhoven, Dietmar Isaiasch, Jan Kamman,
Marco Kraal, Edwin Sterckel en Onno Terlouw.

Voor nadere informatie kunt u contact opnemen met:

Nederlandse Vereniging Van Sportvissersfederaties (NVVS)
Kantoorgebouw De Eemhorst
Amsterdamseweg 16 III
Postbus 288, 3800 AG Amersfoort

Telefoon (033) 4634924

Fax (033) 4611928

E-mail nvvs@tip.nl

Website www.sportvissenin nederland.nl

“Verstandig sportvissen” begint bij de half miljoen kinderen in Nederland die vissen.

1 Samenvatting

De maatschappelijke aandacht voor het welzijn van dieren is de afgelopen decennia sterk toegenomen. In plaats van dieren alleen te beschouwen als waardevol voor de mens wordt aan het dier ook een eigen, intrinsieke, waarde toegekend. Met name de bewustwording van deze eigen waarde heeft tot gevolg gehad dat de samenleving kritisch is gaan kijken naar het omgaan met dieren. Een proces dat bijvoorbeeld tot uiting komt in wetgeving en beleid. Ook de sportvisserij ontkomt hier niet aan. Het verbod op het gebruik van de levende aasvis is hier een voorbeeld van, net als de discussie over wedstrijdvissen, het gebruik van leefnetten en het terugzetten van vis. Daarnaast werkt de overheid aan een specifiek welzijnsbeleid voor vissen.

Het gevolg van het bovenstaande is dat de samenleving én de politiek ook in de toekomst kritisch(er) naar de sportvisserij zullen blijven kijken. Dit hoeft geen negatieve gevolgen te hebben en kan zelfs de maatschappelijke positie van de sportvisserij versterken. Naast het voeren van een open discussie over de sportvisserij in relatie tot dierenwelzijn, dient dan wel kritisch gekeken te worden naar de gangbare sportvisserijmethoden en de meest voorkomende handelingen met vis én deze – vanuit welzijnsoogpunt – waar nodig aan te passen of alternatieven hiervoor te ontwikkelen.

Allereerst dient echter duidelijk te worden gemaakt of de gebruikswaarde (de instrumentele waarde) van de sportvisserij en het plezier dat een substantieel deel van de samenleving beleeft aan deze vorm van watergebonden recreatie opweegt tegen het ongemak dat ze daarbij voor de vis (een inbreuk op de intrinsieke waarde) veroorzaakt. Hoewel instrumentele waarde en intrinsieke waarde twee verschillende, vaak niet of nauwelijks meetbare, grootheden zijn, bestaan er methodes om ze tegen elkaar af te wegen. Toegepast op de sportvisserij kan dan worden vastgesteld dat dit een moreel aanvaardbare vrijetijdsbesteding is, vergelijkbaar met bijvoorbeeld het houden van (landbouw)huisdieren en paardensport.

De vis en ik... eindelijk alleen.

2 Inleiding

In 'De vis en ik ... eindelijk alleen' een van de schitterende verhalen van Jan Schreiner, beschrijft de nestor van de Nederlandse sportvisserij de bekoring van het hengelen. Een bekoring die volgens de schrijver terug te voeren is naar de wens om te ontsnappen aan de waan van alle dag, de hang naar romantiek en de behoefte aan spanning & ontspanning in de vrije natuur. De vis is volgens Schreiner daarbij niet het doel van de moderne sportvisser, maar het middel. Nu, bijna veertig jaar later zijn de drijfveren om naar de waterkant te gaan of in de visboot te stappen in essentie nog steeds hetzelfde. Natuurbeleving en het recreatief ontspannen blijven daarbij het doel, de vis onveranderd het middel.

Wat de afgelopen decennia wél is veranderd is het maatschappelijk denken over het welzijn van 'dat middel'. In navolging op de discussie over het welzijn van landbouwhuisdieren en de steeds kritischere houding van de samenleving ten opzichte van de (plezier)jacht, neemt ook de maatschappelijke aandacht voor de sportvisserij in relatie tot het dierenwelzijn, maar ook – zei het in mindere mate – in relatie tot het natuur- en waterbeheer toe. Hoewel de sportvisserij als activiteit zelf (nog) niet ter discussie staat, is het duidelijk dat de overheid streeft naar een maatschappelijk verantwoorde, duurzame visserij waarbij het welzijn van vissen een steeds belangrijkere plaats zal innemen.

Dat dit consequenties voor de georganiseerde sportvisserij, maar ook voor de individuele sportvisser zal hebben, ligt voor de hand. Of deze consequenties negatief zullen uitpakken is echter niet bij voorbaat gezegd, maar zal in hoge mate afhangen van de bereidheid kritisch naar haar eigen handelen te kijken en dit waar nodig bij te sturen. Daarbij dient de sportvisserij zich terdege bewust te zijn dat de ruimte die zij krijgt én kan nemen uiteindelijk wordt bepaald door hoe de maatschappij naar deze vorm van vrijetijdsbesteding kijkt en welke ruimte die maatschappij de sportvisserij gunt. Niet vergeten dient te worden dat de circa 1,5 miljoen sportvissers ook deel uit maken van die maatschappij. Het is daarom van eminent belang dat de sportvisserij zich met betrekking tot welzijnsvraagstukken niet afwachtend opstelt maar nog meer 'gaat vissen met verstand' en daarvoor zelf met initiatieven komt, bijvoorbeeld door:

- de discussie over het welzijn van vissen open te voeren;
- indien nodig actief te streven naar – vanuit welzijns oogpunt – wenselijke aanpassingen van de sportvisserij;
- naar de samenleving actief en permanent te communiceren wat sportvissen voor mensen inhoudt;
- naar de samenleving actief en permanent te communiceren wat de sportvisserij voor mensen in sociaal en economisch opzicht (verenigingsleven, natuur/milieueducatie en werkgelegenheid) inhoudt.

Met het bovenstaande in gedachte is de notitie 'Verstandig sportvissen' geschreven. Een notitie waarin vanuit een brede kijk op het thema 'welzijn vis' kritisch wordt gekeken naar de plaats van de sportvisserij in de maatschappij. Speciale aandacht zal worden besteed aan de gangbare sportvisserijmethoden en de meest voorkomende handelingen met vis.

Het doel van deze notitie is meerledig:

- Het verstrekken van informatie over de aspecten van het sportvissen die relevant zijn voor het welzijn van vissen;
- Het uit de polarisatiesfeer halen van de discussie over sportvisserij in relatie tot dierenwelzijn;
- Het verbeteren van de beeldvorming ten aanzien van de sportvisserij;
- Het aanleveren van bouwstenen voor hengelsportbestuurders voor het deelnemen aan deze discussie;
- Het waar nodig verbeteren van het omgaan met vis;
- Het vergroten van het maatschappelijk draagvlak voor de sportvisserij;
- Het aanleveren van bouwstenen voor de nadere uitwerking van de 'Waarde van vis', de beleidsbrief welzijn vis van het ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij.

De notitie is als volgt opgebouwd. Na de inleiding wordt in hoofdstuk 3 een beeld geschetst van de maatschappelijke positie van de sportvisserij. Ingegaan zal worden op de

processen en ontwikkelingen die van invloed kunnen zijn op de plaats in de samenleving.

Onderwerpen als 'kunnen vissen pijn voelen', 'de intrinsieke waarde van vis', relevante wet- en regelgeving en de sportvisserij als vrijetijdsbesteding komen hierin aan de orde. In hoofdstuk 4 tenslotte worden de sportvisserijmethoden en handelingen met de vis tegen het licht gehouden en worden waar nodig aanbevelingen gedaan om deze – vanuit de zorg voor het welzijn van vissen – te verbeteren.

3 Sportvisserij en de maatschappij

Voor mensen is het vissen altijd een vanzelfsprekendheid geweest. De aanschaf van een sportvisakte en lidmaatschap van een hengelsportvereniging stonden borg voor een jaar lang probleemloos ontspannen langs of op het water. Dankzij de hoge organisatiegraad van de sportvisserij werd het mogelijk de belangen van de sportvisser op een vooruitstrevende en adequate wijze te behartigen. Hierdoor werden de mogelijkheden voor de sportvisser sterk uitgebreid. Het opheffen van de gesloten tijd en de mogelijkheid om 's nachts te vissen zijn hier voorbeelden van.

Dat deze positie niet onaantastbaar is, bleek toen in 1994 vrij onverwacht het verbod op het gebruik van de levend aasvis werd aangekondigd. In de sportvisserij werd dit verbod en de totstandkoming er van als negatief ervaren. Hoewel de daadwerkelijke gevolgen van dit verbod voor de sportvisserij alleszins meevielen, kwam wel het besef dat haar positie niet onaantastbaar is en dat de niet sportvissende samenleving – op basis van bijvoorbeeld welzijnsaspecten – de mogelijkheden van de sportvisserij kan beïnvloeden.

Wat betreft het verbod op het levende aasvisje moest zij

De maatschappelijke aanvaardbaarheid van sportvisserij wordt in belangrijke mate bepaald door beeldvorming.

Ook maatschappelijk gezien was de positie van de sportvisserij sterk. In de jaren 70 kwam zij positief in het nieuws vanwege haar acties voor schoon water. In de jaren 80 en 90 kwam het visstandbeheer van de grond, een beheer waarbij ecologische aspecten een belangrijke rol spelen en het afstemmen met andere belangen en belanghebbenden uitgangspunt was. In het verlengde hiervan werd toenadering gezocht tot de natuur- en milieubeweging. Hiermee profileerde de sportvisserij zich als natuurgerichte en milieubewuste vrijetijdsbesteding. In combinatie met het grote aantal sportvissers leek haar maatschappelijke positie dan ook lange tijd onaantastbaar. Ook uit NIPO onderzoek komt naar voren dat het overgrote deel van onze samenleving neutraal staat ten opzichte van de sportvisserij.

bijvoorbeeld accepteren dat politieke beslissingen in belangrijke mate door emoties en veel minder door wetenschappelijke feiten werden bepaald. Een conclusie die hieruit kan worden getrokken is dat de maatschappelijke aanvaardbaarheid van sportvisserij in belangrijke mate wordt bepaald door de beeldvorming. Zeker voor wat betreft dierenwelzijn, maar ook ten aanzien van de sportvisserij als recreatief gebruiker van de waternatuur is het dan ook van eminent belang dat de samenleving een duidelijk en eerlijk beeld van deze recreatieve vorm in al haar facetten krijgt. In dit hoofdstuk staat de plaats van de sportvisserij in onze samenleving daarom centraal. Ingegaan zal worden op hoe de sportvisser zich zelf ziet, hoe het niet vissende deel van onze samenleving naar sportvisserij kijkt en welke ontwikkelingen daarbij een rol spelen. Het hoofdstuk wordt afgesloten met een discussie over de morele aanvaardbaarheid van de sportvisserij.

3.1 HET ZELFBEELD VAN DE SPORTVISSER(IJ)

Nederlanders vissen bijzonder graag. Met zo'n 1,5 miljoen sportvissers behoort het sportvissen zelfs tot één van de meest beoefende vormen van openluchtrecreatie. Opvallend daarbij is het relatief grote aantal jongeren. Volgens de laatste cijfers zijn er meer dan 460.000 sportvissertjes van onder de 15 jaar. Ondanks het grote aanbod aan binnen- en buitensportactiviteiten, videogames en internet blijft sportvissen daarmee een favoriete vrijetijdsbesteding voor een belangrijk deel van de Nederlandse bevolking. Opmerkelijk is dat het de Nederlandse sportvisser niet alleen gaat om het vangen van vis. De omgeving, het buiten zijn en de natuur spelen een

Ontspannen in een gestresste maatschappij.

grote rol. Met andere woorden: beleving vormt een wezenlijk motief om naar de waterkant te gaan. Belangrijke aspecten hiervan zijn:

- Natuurbeleving in een sterk verstedelijkte samenleving;
- Ontspanning in een gestresste maatschappij;
- De spanning van een aanbeet en de ervaring van het vangen;
- De bewondering van de vangst.

Op grond van het bovenstaande is het niet verwonderlijk dat de sportvisser zich verbonden voelt met de natuur, maar ook – weliswaar vanuit het eigen perspectief – het welzijn van vissen hoog in het vaandel heeft. Voor de sportvisser is de vis een levend wezen, die hij na de vangst zo zorgvuldig mogelijk behandelt, bewondert en of met respect weer terugzet of – indien de vis voor consumptie is bedoeld – deze snel en

vakkundig doodt. Dit zorgvuldig omgaan met vissen wordt waarschijnlijk versterkt doordat de georganiseerde sportvisserij in veel wateren visrechthebbende is en daarmee volgens de visserijwet verantwoordelijk is voor de vis en het visstandbeheer. Een visstandbeheer waarbij overwegingen van natuurbehoud en milieubeheer traditioneel een belangrijke rol hebben gespeeld en nog steeds spelen.

Het is dan ook begrijpelijk dat sportvissers er vaak moeite mee hebben wanneer anderen zich met “hun” vis gaan bemoeien, of nog erger wanneer anderen het sportvissen zelf – vooral wanneer dit vanuit welzijnsmotieven gebeurt – ter discussie stellen. In dergelijke discussies stellen sportvissers zich vaak defensief op, waarbij meestal wordt teruggegrepen naar de in eigen kring gangbare mening ‘dat vissen geen pijn kunnen ervaren’. Aangezien de sportvisser daarbij ook nog eens het omgaan met vis vanuit zijn eigen perspectief – de eigen sociale moraal – benadert, beseft hij soms niet dat ‘de spanning van de aanbeet en de ervaring van het vangen’ door anderen wél kan worden ervaren als ‘het moedwillig veroorzaken van pijn, stress en ander ongerief bij een onschuldig dier dat daar niet om heeft gevraagd’.

3.2 DE TOENEMENDE AANDACHT VOOR (HET WELZIJN VAN) VISSSEN

Vissen zijn lange tijd het exclusieve terrein geweest van sportvissers, beroepsvissers, viskwekers en aquariumhouders. Waarschijnlijk doordat vissen in een andere medium leven – en daardoor moeilijk visueel waarneembaar zijn – heeft de buitenwereld lange tijd onverschillig gestaan tegenover vissen. Dit in tegenstelling tot een goed waarneembare diergroep als de vogels. Ten aanzien van de vis (én de sportvisserij) kan de houding van het niet sportvissende deel van de samenleving als ambivalent worden omschreven. De enige aandacht die de vis kreeg was die van consumptiegoed. Alleen wanneer er sprake was van een ernstige vissterfte kreeg de vis tijdelijk wat meer aandacht. Het omgaan met vissen in het algemeen en de sportvisserij in het bijzonder stonden dan ook nooit echt ter discussie. Slechts een kleine groep gedreven dierenbeschermers voerde traditioneel actie tegen de sportvisserij. De afgelopen decennia is de aandacht voor vis echter aan het toenemen. Deze aandacht richt zich daarbij zowel op de vis als onderdeel van het ecosysteem als op de vis in relatie tot

het dierenwelzijn. Met betrekking tot het laatste wordt er vooral kritisch gekeken naar de (weer)haak, het gebruik van leefnetten en het wedstrijdvisserij.

De aandacht voor het welzijn van vis is het directe gevolg van de toegenomen aandacht voor het welzijn van dieren in het algemeen. Een ontwikkeling die kenmerkend is voor sterk verstedelijkte landen. Verstedelijking zou daarbij enerzijds tot verwijdering van het landelijk gebied leiden en anderzijds juist tot een romantisering van het (landelijke) natuurbeeld. Dit laatste heeft weer tot gevolg dat de samenleving dieren gaat vermensen. Hierdoor kwam het welzijn van landbouwhuisdieren – met name in relatie tot de bio-industrie – in de aandacht te staan, gevolgd door een toenemende kritische houding jegens de (plezier)jacht. Dat het welzijn van vissen in relatie tot de sport- en beroepsvisserij en de aquacultuur tegenwoordig de aandacht krijgt, past in die ontwikkeling.

3.3 WETTELIJK EN BELEIDSMATIG KADER

Zoals hierboven al duidelijk werd gemaakt is er de laatste jaren steeds meer aandacht voor het welzijn van vis én de plaats die de vis inneemt als onderdeel van het watermilieu. Het heeft echter lange tijd geduurd voordat dit in wetgeving en beleid is vertaald.

Tot aan het eind van de jaren 90 van de vorige eeuw was de enige wet waarin het welzijn van vissen, zij het op bestandsniveau, aan de orde kwam de Visserijwet uit 1963. In 1992 werd de Gezondheids- en Welzijnswet voor Dieren door de Tweede Kamer aangenomen, een wet waarin dierenwelzijn (van gehouden dieren) centraal staat. Begin 2002 is de Flora en Faunawet van kracht geworden. Met betrekking tot het welzijnsbeleid kan de Beleidsnota Dierenwelzijn en in mindere mate het Beleidsbesluit Binnenvisserij worden genoemd.

Voor zover relevant wordt onderstaand een kort overzicht van de bovengenoemde wetten en beleid gegeven.

VISSERIJWET (1963)

In relatie tot de sportvisserij is met betrekking tot welzijn traditioneel de Visserijwet van belang. De doelstelling van deze wet is het bevorderen van een doelmatige bevissing van de nationaal en internationaal beschikbare visgronden. Met 'doelmatig' wordt bedoeld dat de visstand niet wordt

overbevist én dat er voor wordt gewaakt dat er geen overmatige visstand ontstaat. Verder zijn voor de in deze wet opgenomen vissoorten regels opgenomen ten aanzien van de vangmethoden en vangmiddelen. Het verbod op het gebruik van de levende aasvis, dat op basis van welzijnsargumenten is ingesteld, valt onder de Visserijwet. Verder biedt de wet mogelijkheden om middelen voor het bedwelmen, verwonden of doden van vissen te verbieden.

GEZONDHEIDS- EN WELZIJSWET VOOR DIEREN (1992)

Aangezien de Gezondheids- en Welzijnswet voor Dieren (GWW) van toepassing is voor gehouden dieren lijkt deze wet – behoudens ten aanzien van forellenputten – niet van toepas-

De tijd is voorbij dat alleen bij ernstige vissterfte er tijdelijk wat meer aandacht aan vis werd besteed.

sing voor de sportvisserij. Lijkt, want in principe kan een vis die na de vangst door een sportvisser tijdelijk wordt bewaard in een leefnet of bewaarzak, of zelfs een vis die na de vangst wordt vastgehouden worden beschouwd als een gehouden dier. Met andere woorden: wanneer de vis los is van het vangtuig en in handen van de mens is, is het een gehouden dier en is de GWW van toepassing. Er bestaan echter geen bepalingen die in dit kader relevant zijn, afgezien van de vangnetbepaling van artikel 36. Art. 36 van deze wet. Deze verbiedt namelijk het "zonder redelijk doel of met overschrijding van hetgeen ter bereiking van zodanig doel toelaatbaar is, bij een dier pijn of leed te veroorzaken dan wel de gezondheid of het welzijn van het dier te benadelen". Voor de sportvisserij betekent dit in de praktijk bijvoorbeeld dat er geen handelingen anders dan het onthaken en/of doden aan de vis mogen worden verricht.

FLORA EN FAUNAWET (2002)

Deze wet die in 2002 van kracht is geworden, vervangt o.a. de Natuurbeschermingswet en heeft als doel het beschermen van de in het wild voorkomende planten en dieren. De Flora en Faunawet is van toepassing op alle in Nederland voorkomende vissoorten met uitzondering van de in de Visserijwet opgenomen vissoorten. Indien dit noodzakelijk wordt geacht, bijvoorbeeld ten behoeve van bescherming of herintroductie, kan een vissoort van de Visserijwet naar de Flora en Faunawet worden 'overgeheveld'. Vissoorten die onder deze wet vallen en door (sport)visserij worden gevangen mogen niet worden gedood of in een leefnet worden opgeslagen, maar moeten direct levend in hetzelfde water worden teruggezet. Op grond van deze wet

BELEIDSNOTA DIERENWELZIJN (2002)

Het welzijnsbeleid voor dieren is vastgelegd in de Beleidsnota Dierenwelzijn. Deze nota, die zich in eerste instantie richt op landbouwhuisdieren, heeft als uitgangspunt dat "Gehouden dieren leven in een omgeving waarin zij soorteigen gedrag vertonen". Dit uitgangspunt is gebaseerd op de internationaal gehanteerde vrijheden van de commissie Brambell, te weten:

- 1 Dieren zijn vrij van dorst, honger en onjuiste voeding;
- 2 Dieren zijn vrij van fysiek en fysiologisch ongerief;
- 3 Dieren zijn vrij van pijn, verwonding en ziektes;
- 4 Dieren zijn vrij van angst en chronische stress;
- 5 Dieren zijn vrij om natuurlijk gedrag te vertonen.

De meerval is één van de vissoorten die in de Flora en Faunawet is opgenomen.

kunnen wateren of delen daarvan als beschermd gebied worden aangewezen waardoor – op grond van vermeende verstoring – activiteiten als sportvisserij kunnen worden verboden.

BELEIDSBESLUIT BINNENVISSERIJ (1999)

Het in 1999 vastgestelde Beleidsbesluit Binnenvisserij is gericht op het behouden en bereiken van een gevarieerde visstand die naar omvang en samenstelling past bij de aard en inrichting van de aanwezige aquatische ecosystemen. Deze visstand dient zichzelf duurzaam in stand te houden. Wat betreft het welzijn van vissen richt dit beleid zich op de visstand en niet op de individuele vis. Het beleidsbesluit verplicht visrechthebbers op een watersysteem om in visstandbeheercommissies samen te werken aan een duurzaam visstandbeheer. Ook streeft dit beleidsbesluit naar het tegengaan van stroperij en overbevissing.

Met betrekking tot vis-sen wordt momenteel gewerkt aan een welzijnsbeleid voor vis. De Beleidsnota Dieren-welzijn vormt hiervoor het kader. Met betrekking tot de sportvisserij zal daarbij vooral aandacht worden besteed aan vangmethoden en handelingen met vis.

BELEIDSBRIEF WELZIJN VAN VIS (2002)

Een belangrijke uitwerking van het welzijnsbeleid voor vis wordt gevormd door de Beleidsbrief Welzijn van Vis en het daarbij behorende achtergronddocument 'De Waarde van Vis'. In deze in 2002 verschenen beleidsbrief geeft de overheid de kaders aan voor een minimaal beschermingsniveau van het welzijn van vis. Daarbij wordt de volgende aanpak nagestreefd:

- 1 Het stimuleren van de maatschappelijke discussie;
- 2 Het vergroten van het draagvlak in de sector voor het aspect welzijn vis;
- 3 Inzet op internationale agendering op het gebied welzijn vis;
- 4 Vergroting van kennis op het gebied van welzijn vis;
- 5 Het tegengaan van uit welzijnsoogpunt onacceptabele methoden.

Het achtergronddocument 'De Waarde van Vis' beschrijft de huidige stand van zaken met betrekking tot:

- de wetenschappelijke kennis welzijn vis;
- welzijnsbeleid voor vis;
- vangmethoden;
- behandeling en doden van vis;
- aquacultuur en viskweek;
- siervis.

De echt wezenlijke aantasting van de het welzijn van vis veroorzaakt door beheer en inrichting blijft nog te vaak buiten schot.

De beleidsbrief strekt zich dus uit tot de gehele visserij-sector en vormt het vertrekpunt voor het uiteindelijke welzijnsbeleid vissen. Hoewel deze brief en het bijbehorende achtergronddocument een vrij complete beschrijving van de visserij in relatie tot het welzijn van vissen geven, valt er het nodige op aan te merken. Belangrijke kritiekpunten zijn dat de echt wezenlijke aantasting van het welzijn van vis veroorzaakt door beheer en inrichting (waterkrachtcentrales, verstuwings, riooloverstorten, eutrofiëring, e.d.) buiten schot wordt gelaten. Verder worden er tendentieuze, niet onder-

bouwde uitspraken gedaan over de wetenschappelijke kennis van het welzijn van vis. Tenslotte ontbreken uitvoeringsmaatregelen, planning en budget.

3.4 DE INTRINSIEKE WAARDE VAN VIS

De aandacht voor het welzijn van vissen is het logische gevolg van de toenemende maatschappelijke belangstelling voor de welzijnssituatie van dieren in het algemeen. De samenleving ziet dieren niet meer alleen als nuttig zijnde voor de mens, maar geeft dieren ook een intrinsieke waarde. Het toekennen van een intrinsieke waarde aan een dier ontmoet veel weerstand, omdat morele waarden (zoals de eigen- of intrinsieke waarde) alleen door mensen kunnen worden toegekend. Voorstanders beschouwen de intrinsieke waarde als eigenschap in de relatie tussen mens en dier dat kan worden gebruikt als zelfkritiserend mechanisme teneinde te beschermen hetgeen we als kwetsbaar beschouwen.

Duidelijk is dat dit begrip tegenwoordig een sleutelrol speelt in de discussie over onze omgang met dieren. Onder intrinsieke waarde van een dier wordt daarbij verstaan dat het dier een eigen waarde heeft naast de gebruiks- en of belevingswaarde voor de mens. Het begrip intrinsieke waarde speelt steeds nadrukkelijker een rol in wetgeving en beleid en kan in de praktijk worden vertaald als het hebben van respect voor de gezondheid, het welzijn, de integriteit en de leefomgeving van het dier. In alle redelijkheid kan echter worden afgevraagd in hoeverre het toekennen van een intrinsieke waarde aan dieren voor alle diergroepen geldt. Een zeehond bijvoorbeeld heeft in vergelijking met een steekmug een aanzienlijke 'intrinsieke meerwaarde'. Duidelijk is dan ook dat verwantschap, maar ook subjectieve factoren als aaibaarheid een substantiële rol spelen bij het toekennen van een intrinsieke waarde aan een dier.

De consequentie van het toekennen van een intrinsieke waarde aan vis voor de sportvisserij is dat een vis naast een belevingswaarde (het gespannen wachten op een aanbeet, de drill, het eventueel consumeren van de vis) en een esthetische waarde (het bewonderen van een fraaie en/of grote vis) voor de sportvisser, dus ook een intrinsieke eigen waarde heeft. In § 3.6 staat dit begrip centraal in de vraag of sportvisserij moreel aanvaardbaar is.

3.5 PIJN EN STRESS BIJ VISSEN

Naast het begrip intrinsieke waarde spelen in de discussie over de sportvisserij in relatie tot dierenwelzijn de onderwerpen pijn en stress een grote rol. Tengevolge van wetenschappelijke onduidelijkheden en hoogoplopende emoties blijkt deze discussie telkens weer te ontaarden in een patstelling. Sport vissers zijn daarbij van mening dat 'vissen geen pijn ervaren' en dierenbeschermers zijn er van overtuigd dat vissen net als mensen pijn lijden en beschouwen de sportvisserij daarmee als dierenmishandeling.

Opvallend is dat beide partijen zich meestal beroepen op het uit 1988 daterende onderzoek van Verheijen & Buwalda.

Eén ding is duidelijk:
de vissenwereld is onmenselijk!

De resultaten van dit onderzoek zijn echter te beperkt om een gedegen antwoord te kunnen geven op de vraag of een vis daadwerkelijk pijn kan voelen. In vervolg op het onderzoek van Verheijen & Buwalda is de wetenschap over de vraag of vissen pijn kunnen ervaren verdeeld geraakt. Sterk vereenvoudigd komt het er op neer dat de ene groep wetenschappers

van mening is dat vissen wel pijn voelen (in de betekenis van registreren) en zich hieraan proberen te onttrekken, maar dit niet bewust als leedervaring beleven. Dit vanwege de afwezigheid van een hersendeel waarin bij mensen het bewustzijn is gelokaliseerd. De andere groep wetenschappers is echter van mening dat vissen wel degelijk bewust zijn van pijn, dus pijn ervaren omdat ze vergelijkbare reacties op pijnprikkels vertonen als mensen.

Hoewel er met betrekking tot het verschijnsel stress minder wetenschappelijke discussie bestaat, wordt stress bij vissen – vanuit het menselijk perspectief – nogal eens opgevat als 'psychische' stress. Stress bij vissen is echter een fysieke toestand, een toestand waarbij het fysiologisch evenwicht van het organisme is verstoord als gevolg van externe factoren. Stress is fysiologisch meetbaar (bijvoorbeeld door een verhoogde hartslag, toenemende bloeddruk, verhoogde concentratie van specifieke stoffen) en kan in principe worden beschouwd als een tijdelijke instinctieve, lichamelijke reactie. Voor de beeldvorming van pijn en stress bij vissen dient te worden onderkend dat stress deel uitmaakt van het natuurlijk bestaan van vissen en deel uitmaakt van het vermogen tot overleven. Opgemerkt dient te worden dat voor het ontstaan van fysieke stress zogenoemde

externe stressoren aanwezig dienen te zijn. Factoren die ondermeer stress kunnen veroorzaken zijn:

- een slechte waterkwaliteit
- paaigedrag
- voedseltekorten
- overbezetting
- aanwezigheid van predatoren
- het drillen van de vis
- gevangenschap

Hoewel er in Nederland een wetenschappelijk verschil van mening bestaat over pijn

bij vissen, lijkt dit op internationaal niveau minder het geval en prevaleert de theorie dat vissen wel pijn waarnemen, maar zich hier niet bewust van kunnen zijn en dit daardoor niet bewust ervaren. Het ligt voor de hand dit te gebruiken als argument in de discussie over de toelaatbaarheid van de sportvisserij. De vraag is echter of dit zoden aan de dijk zet.

Sportvissen leidt tot een lager
ziekteverzuim.

Of en hoe er in de toekomst wordt gevist is een politieke keuze, een keuze waarbij wetenschappelijke argumenten slechts een beperkte en zeker geen doorslaggevende rol zullen spelen. Het scherpe haakje in een vissenbek en het 'tegen zijn zin' uit het water halen van een 'onschuldig' dier zijn en blijven onderdeel van de hengelsport en verder kan worden betwijfeld of de samenleving in staat is om een verschil te maken tussen het voelen van pijn en het ervaren van pijn, mede omdat het begrip 'pijn' in ons taalgebruik een emotionele lading heeft.

3.6 DE MORELE AANVAARDBAARHEID VAN DE HENGELSPORT

In de vorige paragrafen is beschreven hoe de sportvisserij zichzelf ziet, hoe het niet-vissende deel van de samenleving naar de hengelsport kijkt en welke onderwerpen in de discussie over welzijn van vissen in relatie tot de hengelsport centraal staan. In de laatste paragraaf van dit hoofdstuk wordt de vraag gesteld of hengelsport als vrijetijdsbesteding moreel aanvaardbaar is, of de hengelsport binnen de heersende opvatting van wat toelaatbaar is valt. Hierbij wordt in het midden gelaten of vissen bewust zijn van stress en/of pijn tengevolge van de vangst, handelingen met de vis en/of tijdelijke opslag van vissen in bijvoorbeeld in leefnet.

Het lijkt logisch om voor de morele aanvaardbaarheid van de hengelsport (of bepaalde handelingen met vis en/of vangstmethoden) de instrumentele waarde (=gebruikswaarde) in relatie tot de intrinsieke waarde te gebruiken als afwegingskader. In feite betekent dit dat het welzijn van de vissers moet worden afgewogen tegen het welzijn van de vis. Dit is niet eenvoudig omdat de gebruikswaarde en de intrinsieke waarde van vis verschillende grootheden zijn en er daarnaast wetenschappelijk gezien op het gebied van welzijn van vissen nog veel onduidelijk is. Duidelijk is dat er een spanningsveld bestaat tussen de intrinsieke waarde en de gebruikswaarde van een vis. Welke waarde het zwaarst weegt is een kwestie van subjectieve belangenafweging.

In de optiek van de sportvisser zelf is hengelsport als vrijetijdsbesteding moreel aanvaardbaar, omdat het plezier en de ontspanning dat een substantieel deel van de samenleving aan het sportvissen beleeft (de gebruikswaarde), ruim opweegt tegen de in haar ogen beperkte aantasting van het welzijn van het dier (de vis).

De georganiseerde hengelsport zet zich al tientallen jaren actief in om migratiebelemmeringen voor vissen op te heffen.

Vissen is méér

Sportvissen betekent niet alleen plezier, spanning en ontspanning, maar vertegenwoordigt ook een aanzienlijk maatschappelijk belang. Sportvisserij heeft een positief effect op het welbevinden van een groot aantal mensen en leidt daardoor tot een lager ziekteverzuim en een hogere arbeidsproductiviteit. Een toename van het aantal sportvissers zal daarom leiden tot de afname van de kosten voor medische hulp en maatschappelijk werk.

Het plezier dat mensen beleven aan de sportvisserij, het ontspannen in en in contact brengen met de natuur, leert ze respectvol en verantwoordelijk met die natuur om te gaan én vergroot daarmee het draagvlak voor natuur- en milieubeheer.

Verder kent de sportvisserij een bloeiend verenigingsleven waarbij ruim 20.000 vrijwilligers zich inzetten voor de hengelsport. Een belangrijk deel van deze vrijwilligers werkt aan een goede visstand in een ecologisch gezond water.

Tenslotte mag niet onvermeld blijven dat de 1,5 miljoen vissende Nederlanders volgens het NIPO onderzoek van 2002 een jaarlijkse omzet genereren van ca. 600 miljoen euro.

ZORG VOOR DE GEZONDHEID

Heeft de sportvisser zorg voor de gezondheid van vis? Vanuit de sportvisser geredeneerd kan deze vraag met een volmondig JA worden beantwoord. Sportvissers hebben belang bij (een) gezonde vis(stand) en zetten zich hiervoor actief in. Voorbeelden hiervan zijn de acties van de georganiseerde hengelsport tegen de watervervuiling, maar ook het streven naar werkende visgeleidingsystemen bij waterkrachtcentrales om daarmee beschadigingen of sterfte te voorkomen. Ook wanneer sprake is van calamiteiten zijn het sportvissers die trachten de vis te redden. Aangezien sportvissers graag gezonde (en grote!) vis vangen is de zorg voor gezondheid daarom een direct (eigen)belang.

ZORG VOOR HET WELZIJN

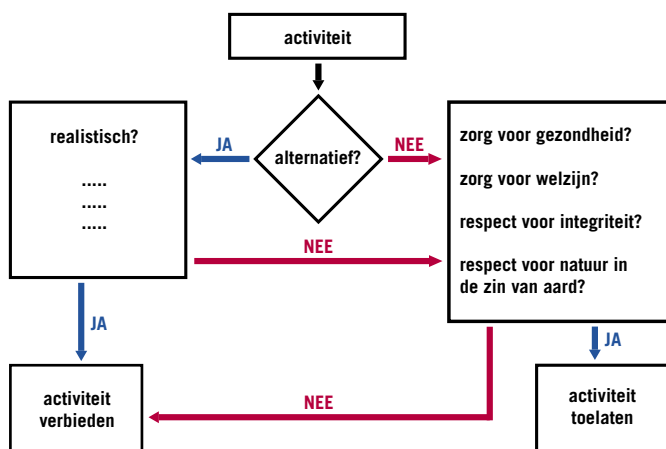
Niet ontkend kan worden dat een sportvisser met de haak een, zij het beperkte, perforatie veroorzaakt en tijdens de drill de vis aan fysiologische stress blootstelt. Maar dezelfde visser gebruikt materiaal om een vis zo snel en zorgvuldig mogelijk te onthaken, zorgt er voor dat de beschermende slijmlaag niet beschadigt, gebruikt indien de vis tijdelijk wordt bewaard een voldoende ruim leefnet waarin de vis probleemloos kan worden bewaard, stelt bij viswedstrijden extra regels met betrekking tot het zorgvuldig omgaan met gevangen vissen en zet de vis, indien deze niet voor consumptie is bestemd, met respect en zorg terug. Via jeugd cursussen en voorlichting wordt voortdurend gewezen op verantwoord omgaan met (gevangen) vis. Vanuit het perspectief van de sportvisser (voor wie het gebruik van een haak en het daardoor veroorzaakte ongemak bij de vis noodzakelijk zijn) is er dus wel degelijk respect voor het (individuele) welzijn van (gevangen) vis.

Sportvissers hebben respect voor hun vangst!

Het zwaarder wegen van het menselijk belang legitimeert vanuit deze gedachte het sportvissen, net als het houden van (landbouw)huisdieren, paardensport en het exploiteren van dierentuinen. Het bovenstaande vormt het kader voor de Gezondheids- en Welzijnswet voor Dieren. In artikel 36 van deze wet staat dat handelingen met een dier toelaatbaar zijn, mits deze een redelijk doel dienen.

Het afwegen van de gebruikswaarde tegen de intrinsieke waarde van de vis teneinde de sportvisserij moreel te verdedigen is, zoals hierboven al beschreven, lastiger. Dit omdat het twee verschillende grootheden zijn. Wordt er vanuit gegaan dat het begrip intrinsieke waarde van vis kan worden vertaald als “het hebben van respect voor de gezondheid, het welzijn, de integriteit en de leefomgeving van het dier”, dan kan als afwegingskader het stroomdiagram van Van den Bos worden gebruikt. Dit diagram is ontwikkeld om de discussie over bestaande of nog op te starten activiteiten met dieren te structureren en te bepalen of deze activiteiten toelaatbaar zijn. Teneinde de morele aanvaardbaarheid van de hengelsport als geheel of sportvisserijmethoden c.q. handelingen met vis te toetsen is gebruik gemaakt van dit stroomdiagram. Het aspect ‘respect voor natuur in de zin van aard’ is daarbij opgevat als de interactie tussen sportvisser en omgeving. Dit is een bredere interpretatie van hetgeen Van den Bos verstaat onder ‘respect voor natuur’. In deze notitie is bewust gekozen voor deze verbreding omdat de relatie van de sportvissers met zijn fysieke omgeving een essentieel onderdeel vormt van de beleving van de sportvisser.

Stroomdiagram waarin keuze-ogenblikken in de discussie worden weergegeven (vrij naar Van den Bos 2000).

Normen en waarden

Negatieve beeldvorming met betrekking tot de sportvisserij ontstaat vaak tengevolge van onzorgvuldig en/of ondoordacht handelen van sommige sportvissers. Het komt voor dat vissen een haak slikken, vissen tijdens het onthaken onnodig worden beschadigd, dat leefnetten onjuist worden gebruikt, etc. Ook zijn er sportvissers die rommel achterlaten, de begroeiing beschadigen of op andere wijze overlast bezorgen. Dit ligt echter niet aan het sportvissen of de sportvissers in het algemeen maar is deels het gevolg van onwetendheid, deels het gevolg van normvervaging. De georganiseerde hengelsport zet zich via educatie en voorlichting actief in om genoemde problemen aan te pakken. Bewustwording van de waarde van de natuur en respect voor levende wezens als vissen speelt hierbij een centrale rol.

Het is in Nederland verboden om met levende aasvis te vissen.

ZORG VOOR INTEGRITEIT

In het afwegen van mensen- en dierenbelangen speelt ook het respect voor de intrinsieke waarde, de integriteit van het dier een rol. Integriteit van een dier kan worden omschreven als de eigen waarde van het dier, het in ongeschonden toestand verkeren van het dier (zie § 3.4). Vertaald naar de sportvisserij betekent dit dat een vis niet wordt mishandeld, niet onnodig wordt gekweld en niet onnodig wordt gedood. Kortom dat de

visser respect voor zijn vangst heeft. Dat sportvissers hun vangst waarderen en daar zelfs trots op zijn is duidelijk. Deze waardering is vooral gericht op het formaat en het ongeschonden uiterlijk van de vangst ('een bak van een snoek', 'een beauty van een karper'). Geredeneerd vanuit het bovenstaande doen sportvissers dan ook wat in hun vermogen ligt om de integriteit van de vis te respecteren.

Is het gebruik van levende aasvis moreel aanvaardbaar?

In Nederland is het verboden om met een levend aasvisje (en andere levende gewervelde dieren) te vissen. Veel sportvissers hadden grote moeite met dit verbod, omdat ze vonden dat er geen goed alternatief voor het vissen met levend aas op snoek en snoekbaars was. Verder verdedigden sportvissers deze methode met een vergelijking naar de natuur waar 'eten & gegeten' een natuurlijk proces is. Wanneer we het stroomdiagram van Van den Bos gebruiken om een antwoord te geven op de vraag of het gebruik van levend aas moreel aanvaardbaar is, dan kan worden geconstateerd dat het verbod terecht genomen is. Het gebruik van een levend aasvisje schaadt namelijk aantoonbaar de intrinsieke waarde van een vis (respect voor integriteit, gezondheid en welzijn) en tegelijkertijd bleek er in de vorm van kunstaas een goed alternatief voorhanden. Dat kunstaas inderdaad een werkend alternatief is, blijkt uit de sterk toegenomen populariteit van het vissen op roofvis. Een toename die duidelijk kan worden gerelateerd aan de invoering van het verbod op het gebruik van levende aasvisjes.

ZORG VOOR NATUUR

In de afweging tussen mens- en dierenbelangen dient tenslotte ook het hebben van respect voor de natuur, de leefomgeving van de vis een belangrijke rol te spelen. Geconcludeerd kan worden dat de sportvisserij als visstandbeheerder een belangrijke rol speelt in het behoud en herstel van de leefomgeving van vissen. Sportvissers hebben een direct en aantoonbaar belang bij herstel en behoud van de (water)natuur. Enerzijds vanuit een esthetisch perspectief, omdat de sportvisser het liefst in een mooie, zo natuurlijk mogelijke omgeving vertoeft, anderzijds omdat een goede en aantrekkelijke visstand alleen mogelijk is in een ecologisch gezond water.

Ook dient te worden gerealiseerd dat sportvissen een groot aantal mensen dicht bij de natuur brengt en daarmee het draagvlak voor natuurbehoud en herstel vergroot. Of zoals de filosoof Korthals in het symposiumverslag Welzijn van Vissen (1999) opmerkte “dat sportvissen mensen dicht bij vissen kan brengen”. Verder schreef hij dat “Wanneer mensen alleen naar de natuur mogen kijken, of alleen de natuur mogen oplappen, zoals de meeste dierethici en de Nederlandse dierenbescherming stellen, dan verschaalt de natuurervaring. Vooral bij vissen, die immers in een ander medium leven dan mensen, zijn hengelen en vangen hele goede manieren om zo dicht mogelijk bij de natuur te komen”.

Afsluitend kan dan ook geconcludeerd worden dat sportvisserij als vrijetijdsbesteding moreel aanvaardbaar is. Net zo aanvaardbaar als bijvoorbeeld de veehouderij. Wel dient de georganiseerde sportvisserij, maar ook de man aan de waterkant te beseffen dat bepaalde activiteiten binnen de sportvisserij terecht door de samenleving ter discussie kunnen worden

gesteld. Een uitkomst van die discussie kan daarbij zijn dat bepaalde activiteiten of vangstmethoden niet meer als acceptabel worden beschouwd. Om een parallel met de veehouderij te trekken: veehouderij op zich staat niet ter discussie, wel het houden van kistkalveren, legbatterijen en het transporteren van levende koeien en varkens over grote afstanden.

Leefnetcode

Zorg bij het gebruik van het leefnet dat:

- het leefnet draaglijk is, zodat een vis niet kan ontkomen of verwondt wordt, en niet te zwaar is voor de vis
- het leefnet bij vangen voldoende groot is, zodat de vis niet verwondt wordt
- het leefnet van 2,0 meter of meer wordt gebruikt
- de diameter van het leefnet 40 cm is of meer
- geen gas of andere oplosmiddelen op het leefnet worden gebruikt, omdat deze de vis kunnen verwonden
- de vis altijd met beide handen wordt vastgehouden
- de vis in water wordt gehouden, zodat de vis niet uitdroogt
- de vis niet wordt verwondt door de visser of de omgeving
- de vis niet wordt verwondt door de visser of de omgeving
- de vis niet wordt verwondt door de visser of de omgeving
- de vis niet wordt verwondt door de visser of de omgeving

Verbod op het leefnet?

Tegenstanders van de sportvisserij noemen vaak het leefnet ('sterfnet') als een van de uitwassen. Moet het leefnet worden verboden om de maatschappelijke aanvaardbaarheid van de sportvisserij te vergroten? Wanneer we het stroomdiagram van Van den Bos gebruiken dan kan worden geconstateerd dat de intrinsieke waarde van vis door het gebruik van een leefnet niet in het gedrang komt. Uit wetenschappelijk onderzoek blijkt namelijk dat het welzijn van een in een leefnet gehouden vis niet wezenlijk wordt aangetast. Ook vanuit de zorg voor de gezondheid van de vis (geen sterfte, geen beschadiging van de vis bij het juiste net) scoort het leefnet goed. Daarnaast is er geen redelijk alternatief voor het gebruik van leefnetten bij viswedstrijden. Er is echter ook geen reden om het gebruik van leefnetten door individuele sportvisserij af te raden; het aan het eind van de visdag bekijken van de vis kan de beleving juist versterken en het respect voor de gevangen vis vergroten. Wél is het van belang om goede voorlichting te geven over het juiste gebruik van een leefnet, de gewenste afmetingen en het juiste netmateriaal. De NVVS heeft hiervoor samen met de OVB en de hengelsporthandel een leefnetcode opgesteld.

Sportvissen brengt mensen dicht bij de natuur!

4 Respect voor de vis

Wie een willekeurig hengelsportmagazine openslaat wordt direct geconfronteerd met foto's van trotse (vooral) mannen die hun vangst tonen. Opvallend daarbij is dat de gelukkige sportvisser de vis voorzichtig, bijna alsof het een baby betreft, vasthoudt. Met name binnen de groep sportvissers die zich hebben gespecialiseerd in een bepaalde vissoort of hengelsportmethode speelt het welzijn van vissen een belangrijke rol en wordt kritisch gekeken naar het eigen handelen. In bijvoorbeeld de karpervisserij worden zelfs alleen nog foto's geaccepteerd indien de vanger de vis veilig boven een gewatteerde mat exposeert. Hierbij de indruk wekkend dat – mocht de vis onverhoeds uit de handen van de karpervisser glippen – de val wordt gebroken door deze mat en de vis niet wordt beschadigd.

De wijze waarop karpervissers zich met hun vangst laten fotograferen duidt op een (groot) respect voor de vis. Aan dit respect liggen welzijns-, esthetische en emotionele motieven ten grondslag. Welzijnsmotieven in die zin dat een vis een levend dier is dat je zo weinig mogelijk ongemak dient te bezorgen. Esthetische motieven omdat een vis een bepaalde esthetische waarde voor de vanger heeft, een waarde die afneemt wanneer de vis wordt beschadigd. Emotionele motieven omdat vissen die na de vangst worden teruggezet en weer worden teruggevangen, na verloop van tijd individueel worden herkend. Voor sommige sportvissers is de aanwezigheid van een bepaalde vis zelfs de reden om specifiek die vis te willen vangen.

Respect voor de vis, vanuit welk motief dan ook, laat onverlet dat de sportvisser die met een vis wil poseren, deze eerst moet vangen. Dit betekent het haken, het drillen (vermoeien), landen (uit het water halen met een schepnet) en het onthaken van de vis. Hoewel deze handelingen slechts een

bepaald ongemak voor de vis inhouden, streven steeds meer sportvisser er echter naar – vanuit dat respect voor de vis – deze handelingen zo diervriendelijk uit te voeren. In dit hoofdstuk zullen daarom de sportvisserijmethodes en de handelingen met gevangen vis – waar vanuit het welzijnspectief discussie over bestaat of naar verwachting kan ontstaan – tegen het licht worden gehouden. Indien wenselijk zullen daarbij alternatieven worden voorgesteld. Waar mogelijk zal de relatie tussen de gebruikswaarde van de methode / handeling en de intrinsieke waarde van de vis als referentie worden gebruikt.

4.1 HET VANGEN VAN VIS

4.1.1 HAKEN EN WEERHAKEN

DISCUSSIE

Een vishaak vormt een essentieel onderdeel van de hengelsportuitrusting. Doordat een haak zich vastzet in de bek van een vis kan deze naar de kant toe worden getrokken om vervolgens met de hand of schepnet uit het water te worden getild. Hoewel er duizenden typen haken bestaan zijn ze in principe onder te

Het is niet zinvol een vergelijking te maken tussen de bek van een vis en de lippen van een mens...

verdelen in enkelvoudige en meervoudige haken. Daarnaast zijn er haken zonder en met weerhaak. De functie van de weerhaak is zowel het voorkomen dat een gehaakte vis tijdens het binnenhalen loskomt én een betere bevestiging van het aas.

De buitenwereld heeft over het algemeen een negatief beeld van de haak. Het haken van een vis wordt bijvoorbeeld vaak vergeleken met het gevoel dat je zou hebben dat wanneer je als mens een haak door je lip krijgt. Ook over het gebruik van de weerhaak, het slikken van de haak en het formaat van de haak wordt vaak negatief geoordeeld.

Met betrekking tot het fysiek haken van een vis is het niet zinvol een vergelijking met een menselijk lip te maken. Vissen

Veel vliegvissers vissen bewust weerhaakloos.

gebruiken hun bek als instrument voor het vangen, op- en vastpakken van voedsel. Hierbij ontstaan van nature verwondingen die vergelijkbaar of zelfs ernstiger zijn dan die veroorzaakt door een vishaak. Nadeliger voor een vis kan het slikken van de haak zijn. Hoewel uit onderzoek van de OVB blijkt dat snoeken die de haak hebben geslikt en waarbij de lijn is doorgeknipt na het terugzetten een goede overlevingskans hebben, betekent het slikken van de haak altijd een extra kans op beschadiging van de vis en daarmee in principe ook een vergrote sterftkans.

Ook het gebruik van een weerhaak staat vaak ter discussie. Een weerhaak zou tot gevolg hebben dat tijdens het onthaken een grotere beschadiging zou ontstaan. Daarnaast betekent het gebruik van een weerhaak dat het onthaken lastiger gaat waarbij de vis langer en steviger moet worden vastgehouden. Hierdoor kan de vis onbedoeld worden beschadigd. Problemen met onthaken tengevolge van een weerhaak doen zich vooral voor wanneer sprake is van meertandige haken voorzien van weerhaken. Tenslotte speelt het formaat van de

haak zelf soms een negatieve rol in de beeldvorming rondom de sportvisserij; "een vis die met behulp van een grote haak uit het water wordt gesleurd".

VERSTANDIG SPORTVISSEN

Het slikken van de haak wordt ook binnen de sportvisserij als ongewenst beschouwd. Het onthaken wordt lastiger en, tenzij de vis voor consumptie is bedoeld, kan de vis extra worden beschadigd. Ook het doorknippen van de lijn gaat met gemengde gevoelens gepaard. Sportvissers vinden het vaak onprettig om een vis terug te zetten die mogelijk een verminderde overlevingskans heeft. Dit ondanks dat uit onderzoek van de OVB naar voren komt dat snoeken die een haak hebben geslikt een aanzienlijke overlevingskans hebben wanneer na de vangst de lijn wordt doorgeknipt.

Met betrekking tot een weerhaak kan worden geconcludeerd dat een sportvisser na het haken van de vis, deze ook graag wil vangen. Het losschieten van de haak wordt dan ook als (bijzonder) ongewenst ervaren. Vaststaat dat een weerhaak, onafhankelijk van het type haak, de kans op een succesvolle vangst vergroot. Duidelijk is echter ook dat een weerhaak, door de extra weerstand, het penetrerend vermogen van een haak vermindert. Steeds meer producenten van haken verkleinen dan ook het formaat van de weerhaak. Uit de praktijk blijkt dat haken met zeer kleine, nauwelijks zichtbare, weerhaakjes ('microbarbs') beter penetreren zónder dat dit ten koste gaat van hun functionaliteit. Gezien de huidige ontwikkelingen waarbij het formaat van de weerhaak verder afneemt, is het niet nodig hier beleid voor te ontwikkelen. Overigens zijn er groepen sportvissers die bewust weerhaakloos vissen en de daardoor afgenomen vangst-efficiëntie op de koop toe nemen.

Bij dreggen is het verstandig de weerhaak dicht te knippen

Het gebruik van weerhaken in combinatie met een meervoudige haak kan echter wel ter discussie worden gesteld. Meervoudige haken worden tegenwoordig nagenoeg uitsluitend in de kunstaasvisserij gebruikt en dienen ervoor om de inhakingskans te vergroten. Hoewel kunstaas zich in de meeste gevallen voor in de bek van de (roof)vis vastzet, kunnen de weerhaken het verwijderen van de haak bemoeilijken.

Sportvissers ervaren de dril als spannend en enerverend.

Veilig in het schepnet.

AANBEVELING(EN)

Aangezien binnen de groep kunstaasvissers kritisch wordt gekeken naar de meervoudige haak voorzien van weerhaken én het feit dat meervoudige haken met een zeer kleine weerhaak (of dichtgeknepen haak) ook goed functioneren, adviseert de NVVS het gebruik hiervan. Via het dichtknijpen van weerhaken kunnen sportvissers hier zelf een bijdrage aan leveren. Voorlichting in de bladen is hiervoor een geschikt instrument. Daarnaast is overleg met hakenproducenten en importeurs gewenst. Verder wordt aanbevolen om het vissen met microbarbs als advies in de vergunning op te nemen.

Met betrekking tot het formaat van de haak kan worden vastgesteld dat deze in verhouding tot de bek klein, tot zeer klein is. Verder is er een ontwikkeling waarbij haken steeds kleiner worden. De reden hiervoor is dat kleine haken verhoudingsgewijs een hogere inhaking én een betere grip hebben. Daarnaast veroorzaakt een kleiner formaat haak ook een kleinere haakwond. Het formaat van de haak wordt in relatie tot het welzijn van vissen daarom ook niet als probleem gezien. Verder dient door gerichte voorlichting aan sportvissers en jeugdeducatie tijdens het vissen het slikken van de haak te worden voorkomen.

4.1.2 DE VISLIJN

DISCUSSIE

Sportvissers gebruiken zo dun mogelijke lijnen, omdat deze relatief soepeler zijn en daardoor een natuurlijker aasaanbieding mogelijk maken. Daarnaast heerst zowel binnen als buiten de sportvisserij nog steeds de gedachte dat sportvissers met dunne lijnen vissen, omdat het een kunst en uitdaging zou zijn om met een dunne lijn grote vissen te bedwingen.

Met betrekking tot dit laatste bestaat er zelfs een internationale recordlijst voor zoet- en zoutwatervissoorten. Het vissen met dunne lijnen leidt echter tot ongewenst lange driltijden en een grote kans op lijnbreuk.

VERSTANDIG SPORTVISSEN

De NVVS is van mening dat een vis inderdaad een kans moet krijgen, namelijk een zo groot mogelijke kans om na de vangst te overleven. Lijnbreuk, waarbij de vis wegzwelt met een haak in de bek met daaraan een stuk lijn, verkleint de overlevingskans echter net als te lange driltijden. Het vissen met dunne lijnen ter verhoging van de 'sportiviteit' wordt dan ook als ongewenst beschouwd. Tengevolge van het verbeteren van de nylon vislijnen (hogere trekkracht bij eenzelfde diameter, grote soepelheid van dikkere lijnen) én de opkomst van moderne zeer sterke vislijnen lijkt dit probleem zichzelf op te lossen.

AANBEVELING(EN)

Aanvullend beleid gericht op het geven van voorlichting aan sportvissers over het gebruik van de juiste lijndikte is gewenst. Tegelijkertijd distantieert de NVVS zich van recordlijsten gebaseerd op lijndiktes.

4.1.3 HET DRILLEN (VERMOEIE) VAN DE VIS

DISCUSSIE

Nadat de vis is gehaakt dient deze te worden binnengehaald. Hierbij verzet de vis zich en zal deze eerst moeten worden vermoeid. Tijdens de dril wordt de vis echter uit zijn natuurlijke omgeving gehaald en zal zich daartegen instinctief verzetten.

En nu, schepnet
of landen met de kieuwgreep?

Sportvissers ervaren deze fase van de vangst als spannend en enerverend. De driltijd is afhankelijk van de vissoort, de gebruikte lijndikte, de ervaring van de sportvisser en het formaat van de vis. Aangetoond is dat het drillen van een vis fysieke stress tot gevolg heeft.

VERSTANDIG SPORTVISSEN

Aangezien sportvissers een vis na de vangst onbeschadigd – met een optimale overlevingskans – terug willen kunnen zetten, dient de driltijd zo kort mogelijk te worden gehouden. Ervaring van de sportvisser en het gebruik van geschikt materiaal spelen hierbij een sleutelrol. Bedacht dient te worden dat té kort drillen ook nadelig voor de vis kan uitpakken. Te kort drillen verhoogt namelijk de kans op lijnbreuk en/of grotere haakwonden. Het devies is dan ook: “dril zo kort mogelijk als het materiaal en de vis het toelaat”.

AANBEVELING(EN)

Hoewel hier geen concrete richtlijnen voor zijn te geven, kan via voorlichting worden gewezen op het juiste gebruik van materialen in combinatie met de te bevissen soort.

4.1.4 HET LANDEN VAN DE VIS

DISCUSSIE

Nadat de vis voldoende is vermoeid kan deze uit het water worden gehaald. Kleine vis wordt daarbij meestal zonder hulpmiddel direct aan de lijn opgetild. Grotere vis wordt met behulp van een schepnet uit het water gehaald, in sportvisserij termen ‘geland’. Grotere roofvissen worden, vooral wanneer vanuit een boot wordt gevist, via de kieuwgreep met de hand geland.

Het landen van de vis, of dit nu met een net, via de kieuwgreep of op andere wijze geschiedt, kan in principe een negatief effect hebben op het welzijn van de vis. Vissen kunnen worden beschadigd door het netmateriaal van het schepnet, door het tillen van een (te) zware vis kan de haak uitscheuren en/of de lijn breken en een verkeerd uitgevoerd kieuwgreep kan het kieuwweefsel beschadigen.

VERSTANDIG SPORTVISSEN

Beschadiging tengevolge van het netmateriaal waarvan het schepnet is gemaakt, zal in de praktijk klein zijn. De tijd dat een vis in contact is met het schepnet is namelijk zeer beperkt. Overigens gebruiken steeds meer vissers schepnetten van knooploos materiaal. Hiermee wordt beschadiging van de beschermende slijmlaag voorkomen. Beschadigingen tengevolge van het tillen van te zware vis kunnen worden voorkomen door in principe iedere vis met een schepnet te landen.

AANBEVELING(EN)

Via voorlichting aan de sportvisser kan het gebruik van de juiste schepnetten (verder) worden gestimuleerd. Het landen van roofvissen gaat zeer goed met een rubberen schepnet. Deze netten voorkomen dat de stekels van snoekbaars en baars verward raken in de mazen, en zorgen er verder voor dat de haken van het kunstaas niet vast komen te zitten in het netmateriaal. Hierdoor kan de vis snel en probleemloos uit het net worden gehaald en weer worden teruggezet.

Ook het voorkomen van beschadigingen tengevolge van een verkeerd uitgevoerde kieuwgreep is een zaak van voorlichting.

4.2 OMGAAN MET GEVANGEN VIS

4.2.1 ONTHAKEN

DISCUSSIE

Na het landen van de vis is deze in het bezit van de sportvisser gekomen en dient de gevangen vis te worden onthaakt. Door onoordeelkundigheid en/of onervarenheid van met name de jeugdige sportvisser kan dit nadelig zijn voor het welzijn van de vis. Enerzijds doordat de vis langer dan noodzakelijk op het droge verkeert, anderzijds omdat er door het onthaken zelf beschadigingen aan de bek ontstaan. Een aspect dat extra aandacht verdient is slikken van de vishaak. Naast de direct schade die door het onthaken kan optreden, treedt soms ook indirecte schade op tengevolge van het (te stijf) vasthouden van de vis.

VERSTANDIG SPORTVISSEN

Ook wat betreft het onthaken is het zaak om met respect met de gevangen vis om te gaan. Hoewel een oppervlakkig (in de lip) gehaakte vis vaak makkelijk met de vingers is te onthaken, gaat dit beter met een hakensteker of een onthaaktangetje. Hierdoor wordt de tijd dat de vis zich buiten het water bevindt verkort. Het spreekt vanzelf dat het minimaliseren van de weerhaak of weerhaakloos vissen het onthaken vergemakkelijkt.

Voor het onthaken van een geslikte haak dient onderscheid te worden gemaakt tussen een haak die zich in de kaakholte heeft vastgezet, of een haak die echt is geslikt en zich dus in de slokdarm bevindt. In het eerste geval kan de haak met een onthaakmiddel in de meeste gevallen probleemloos worden verwijderd. In het laatste geval dient de lijn zo dicht mogelijk bij de haak te worden afgeknipt. Hoewel uit onderzoek van de OVB blijkt dat snoeken die hadden geslikt en waarbij de lijn na het landen werd afgeknipt, na het terugzetten een grote overlevingskans hadden, dient het slikken van aas altijd te worden tegengegaan. Tengevolge van

veranderde vistechieken (vissen met kunstaa, het gebruik van zelfhaaksystemen) en een goede voorlichting c.q. educatie komt het slikken van de haak steeds minder voor. Daarnaast is ook de techniek en zijn de instrumenten voor het verantwoord onthaken van diep(er) gehaakte vissen sterk verbeterd.

AANBEVELING(EN)

Anders dan het continueren van de huidige voorlichting en educatie gericht op het voorkomen van het slikken van de haak en de juiste onthaaktechnieken wordt dan ook niet nodig geacht.

Teneinde grotere vissen zorgvuldig te kunnen onthaken worden tegenwoordig zogenoemde onthaakmatten gebruikt. Vooral karpervissers maken gebruik van onthaakmatten. Opvallend is dat het gebruik van deze matten binnen deze groep via sociale druk wordt bevorderd.

Wanneer een vis voor consumptie is bestemd, dient deze eerst te worden gedood (zie § 4.4) alvorens te worden onthaakt.

Wedstrijdvisser zijn zeer bedreven in het vakkundig en snel onthaken van hun vangst.

Dit is vanuit welzijnsoogpunt wenselijk, maar komt ook de smaak van de vis ten goede (stress-stoffen beïnvloeden de smaak van vis).

Tenslotte wordt benadrukt dat elke gevangen vis met natte handen moet worden vastgepakt, dit om het loslaten van de beschermende slijmlaag te voorkomen.

4.2.2 HET GEBRUIK VAN LEEFNETTEN / BEWAARZAKKEN

Na het vangen van een vis heeft de sportvisser drie mogelijkheden:

- 1 De vis direct weer terug zetten in het water waar deze is gevangen;
- 2 Het tijdelijk bewaren van de vis in een leefnet of bewaarzak;
- 3 Het doden van de vis.

Het direct weer terugzetten van vis en het doden van vis worden verderop in dit hoofdstuk behandeld.

DISCUSSIE

Leefnetten worden gebruikt om vissen alvorens ze weer terug te zetten tijdelijk op te slaan. Leefnetten worden vooral bij wedstrijden gebruikt, maar ook individuele sportvissers gebruiken soms een leefnet om na de visdag de vangst nog eens te kunnen bewonderen.

Om grotere vissen veilig te kunnen onthaken worden tegenwoordig onthaakmatten gebruikt.

De huidige ruime leefnetten brengen mist juist geplaatst de vis geen enkele schade toe.

Bewaarzakken worden nagenoeg uitsluitend door karpervissers gebruikt om 's nachts gevangen vis levend te kunnen bewaren voor het maken van een foto van de vangst bij daglicht. Bewaarzakken zijn dan ook te vergelijken met leefnetten met een belangrijk verschil dat in een bewaarzak slechts één vis wordt bewaard.

Vanuit welzijnsoogpunt zorgt een leefnet voor stress, omdat de vis tijdelijk gevangen wordt gehouden. Daarnaast kunnen ten gevolge van het netmateriaal beschadigingen optreden aan de slijmvlies of het schubbenkleed.

VERSTANDIG SPORTVISSEN

Zorg voor het welzijn van in leefnetten gehouden vis, is de reden geweest dat de NVVS onderzoek heeft laten uitvoeren naar het effect van leefnetten op de overleving van vissen. Uit dit onderzoek kwam naar voren dat leefnetopslag niet meer dan een kortdurende stress aan de vissen toebrengt en geen nadelige effecten heeft op de langere termijn. Tijdens dit door de OVB uitgevoerde onderzoek is gebruik gemaakt van ruime knooploze leefnetten. Naar aanleiding van dit onderzoek heeft de NVVS samen met de OVB en hengelsporthandel een leefnetcode opgesteld, waarin eisen worden gesteld aan het netmateriaal, de lengte en diameter van leefnetten. Daarnaast adviseert de NVVS leefnetten alleen te gebruiken bij viswedstrijden. Gezien de (zeer beperkte) gevolgen voor het welzijn van vis en gezien het feit dat wedstrijdvisserij (zie

§ 4.5) in essentie niet verschilt van de individuele sportvisserij kan worden betwijfeld of dit onderscheid terecht is. Het ligt meer voor de hand via voorlichting en het uitdragen van de leefnetcode te streven naar het verantwoord omgaan met leefnetten door alle sportvissers.

AANBEVELING(EN)

Met betrekking tot het gebruik van bewaarzakken in de karpervisserij is (aanvullend) beleid

niet nodig. Karpervissers gaan zeer zorgvuldig met hun vangst om en hoewel het effect van bewaarzakken op het welzijn van de vis niet wetenschappelijk is onderzocht worden veel vissen die zijn 'gezak't later onbeschadigd teruggevangen. Ten aanzien van het gebruik van leefnetten wordt geadviseerd het 'ontmoedigingsbeleid' met betrekking tot het individueel gebruik van leefnetten aan te vullen met voorlichting gericht op het stimuleren van een verantwoord gebruik van leefnetten.

4.3 HET TERUG ZETTEN VAN VIS

DISCUSSIE

De Nederlandse sportvisserij kenmerkt zich doordat het merendeel van de vis levend wordt teruggezet. Overigens bestaat er in deze een opvallend verschil tussen zoetwater- en zeehengelaars: zoetwaterhengelaars zetten de meeste vis terug en zeehengelaars nemen de meeste vis mee voor consumptie. Als motieven voor het levend terugzetten van vis kunnen worden genoemd sportiviteit, respect voor de vis, het opnieuw willen vangen van een bepaalde vis, behoud van de visstand, maar ook de vermeende 'oneetbaarheid' van de meeste soorten zoetwatervis.

Toch staat het terugzetten van vis soms aan kritiek bloot. Vaak wordt daarbij verondersteld dat een vis tengevolge van het vangen zo is beschadigd dat de overlevingskansen sterk zijn afgenomen. Dit laatste heeft in Duitsland tot gevolg gehad dat maatse vis niet mag worden teruggezet.

Een ander punt van kritiek is dat het terugzetten van vis, het sportvissen minder doelmatig maakt in die zin dat een vis die als voedsel kan dienen, beschadigd weer wordt teruggegooid. Het levend terugzetten zou hierdoor moreel op zijn minst twijfelachtig zijn.

VERSTANDIG SPORTVISSEN

Vissen ondervinden van het vangen en het onthaken een bepaalde mate van hinder. In principe zal hun overlevingskans hierdoor afnemen. Indien een vis echter op de juiste wijze is gevangen en behandeld zal dit negatieve effect verwaarloosbaar klein zijn en volledig wegvallen tegen de jaarlijkse natuurlijke sterfte binnen een vispopulatie. Verder kan worden opgemerkt dat het terugzetten van vis dé basis is van de moderne karpervisserij en in wat mindere mate de snoekvisserij. In deze uitermate populaire vormen van sportvisserij worden vissen bijna gekoesterd en meerdere keren gevangen. Sommige vissen krijgen een naam en voor veel vissers is de aanwezigheid van een bepaalde vis reden om op het betreffende water te gaan vissen. Karpers en snoeken hebben daardoor vaak een individuele waarde.

Vanuit het idee dat snoek als toppredator het natuurlijk evenwicht in stand houdt en daardoor onmisbaar is voor een gezonde visstand hebben verschillende hengelsportauteurs én de georganiseerde sportvisserij gepleit voor het terugzetten van met de hengel gevangen snoek. Gesteld kan worden dat deze 'voorlichtingscampagne' heeft gewerkt: binnen de Nederlandse sportvisserij is het 'not done' om snoek voor consumptie mee te nemen.

Hoewel de inzichten in de kwetsbaarheid van snoekstanden in de loop der jaren wat zijn gewijzigd en duidelijk is geworden dat snoekstanden vooral worden bepaald (en beperkt) door de kwaliteit van de leefomgeving, is het nog steeds de gewoonte om snoek levend terug te zetten. Niet zozeer meer vanuit het ecologisch belang maar meer vanuit de toegenomen belangstelling voor snoek als sportvis. De gespecialiseerde sportvisserij op snoek heeft een grote vlucht genomen waarbij vooral de vangst van grote snoek wordt gewaardeerd. De populariteit van de snoek als sportvis uit zich in een actieve specialistenorganisatie van snoekvissers, de Snoekstudiegroep Nederland België (SNB). Tegelijkertijd is bekend geworden dat een gezonde snoekstand vooral uit kleine, één jaar oude, snoek bestaat en de grotere exemplaren – in tegenstelling tot een snoekbaarspopulatie – in de minderheid zijn. Grote snoeken worden dan ook vaak meerdere keren gevangen en als zodanig

herkend. Hierdoor krijgen deze vissen na verloop van tijd een (op emotionele gronden gebaseerde) individuele waarde. Het meenemen en doden van snoek schaadt daarmee het belang van de sportvisserij.

Karper is een vissoort die steeds meer vissers tot de verbeelding spreekt. Het gericht vissen op karper is een tak van sportvisserij die nog steeds een sterke groei doormaakt. Deze groei vertaalt zich niet alleen in een toenemend aantal karpervissers, maar ook in toename van de omzet in gespecialiseerde karpervismaterialen. De populariteit van het vissen op karper heeft zich ook vertaald in specialistenorganisatie: de Karper Studiegroep Nederland.

In vergelijking met de meeste andere vormen van sportvisserij is de karpervisserij een 'way of life' geworden. Opvallend is dat het vissen op karper ook jongeren in de leeftijd tussen de 14 en de 25 aanspreekt, een groep die traditioneel in de hengelsport minder vertegenwoordigd was.

De waarde van karper is gelegen in het formaat, de kracht en de herkenbaarheid van de vis. Het welzijnsaspect speelt in de karpervisserij een belangrijke rol; gevangen karpers worden zeer zorgvuldig behandeld en altijd teruggezet. De waarde van karper wordt vooral bepaald door het formaat en de individuele herkenbaarheid. Vanwege de individuele waarde van karper en aangezien de voorplanting onregelmatig is en/of het voorkomen van karper in kleinere, afgesloten wateren afhankelijk is van uitzettingen, betekent het meenemen van karper dat het belang (het welzijn) van de karpervisser wordt geschaad.

Het meenemen van karper vormt ook een bedreiging voor de vele spiegelkarperprojecten die in Nederland zijn gestart. Doel van deze projecten is het behoud van de Nederlandse variant van de spiegelkarper door kleinschalige uitzetting op open water. Via een speciaal ontwikkelde hengelvangstregistratie worden deze vissen via een vangst – melding – terugzet methode gevolgd. In het licht van het bovenstaande wordt een algeheel meeneemverbod voor karper voorgestaan.

Met betrekking tot de morele aanvaardbaarheid van het terugzetten van de vis kan worden opgemerkt dat het meenemen van vis een individuele keuze is van de hengelaar. Een sportvisser die een vis op de juiste manier heeft gevangen en deze met respect behandelt weet dat hij deze vis met een grote kans op overleving kan terugzetten. Het vangen van deze vis heeft hem plezier, verwondering en soms zelfs ontzag opgeleverd. Het ongeschonden terugzetten van deze vis maakt deel uit van deze beleving. Deze sportvisser kan echter ook beslui-

ten om de vis na de vangst op een correcte manier te doden en mee te nemen voor consumptie of te gebruiken als natuurlijk aas voor roofvis. Hij heeft dus zelf de keus tussen twee aanvaardbare mogelijkheden.

AANBEVELING(EN)

Het terugzetten van de vis dient naar de samenleving toe beter te worden beargumenteerd. Daarnaast dient, vooral binnen de eigen gelederen, duidelijk te worden gemaakt dat het meenemen van vis voor eigen consumptie een legitiem onderdeel van de sportvisserij vormt.

Voor de meeste vormen van sportvisserij, met het karper- en snoekvissen als de meest uitgesproken, vormt het terugzetten

De karpervisserij mag zich evenals Ajax verheugen op een enorme populariteit onder de jeugd...

van vissen een essentieel onderdeel van het sportvissen. De argumenten voor het levend terugzetten van karper en snoek legitimeren het opnemen van een algemeen meeneemverbod in de vergunningsvoorwaarden.

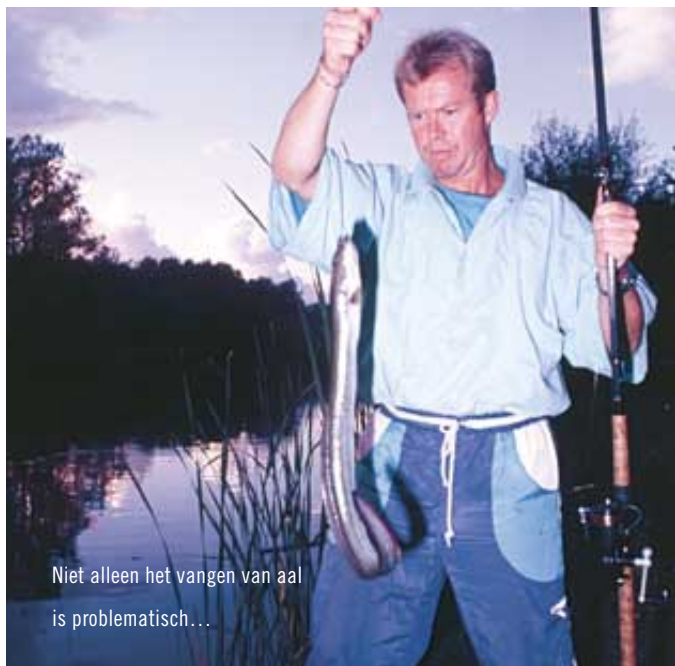
4.4 HET DODEN VAN VIS

DISCUSSIE

Indien een vis is bestemd voor consumptie of voor gebruik als natuurlijk aas voor roofvis, dan dient deze te worden gedood. Het bewaren of meenemen van levende vis wordt als een onnodig en te voorkomen ongerief beschouwd. Onoordeelkundig handelen met betrekking tot het doden van vis kan leiden tot extra stress. Het doden van voor consumptie bestemde aal is en blijft een probleem.

VERSTANDIG SPORTVISSEN

Sportvissers, die een vis voor consumptie bestemmen, doden deze meestal met behulp van een 'priest' of visdoder. Dit is een staafje met een verzwaarde kop. Met behulp van een korte tik boven op de kop wordt de vis hiermee gedood of bedwelmd. Voor de zekerheid kunnen vervolgens met een mes de kieuwbogen worden doorgesneden waardoor de vis verbloedt.

AANBEVELING(EN)

Via voorlichting dient het correct doden van vis te worden bevorderd. Het doden van aal blijft echter problematisch. Het gebruik van een visdoder lijkt niet optimaal en werkende alternatieven zijn nog niet aanwezig. Aangezien de beroepsvisserij ten aanzien van het doden van aal met hetzelfde probleem te maken heeft, is onderzoek op dit gebied gewenst en inmiddels opgestart.

4.5 VISWEDSTRIJDEN

DISCUSSIE

Het wedstrijdvisserij vormt wereldwijd een onderdeel van de sportvisserij. Het competitie-element vormt, naast het sociale aspect een belangrijk motief voor sportvissers om mee te doen aan viswedstrijden. Wedstrijdvisserij streven naar een zo groot mogelijke vangst per tijdseenheid. Traditioneel wordt tijdens viswedstrijden gevestigd op karperachtigen als brasem en blankvoorn. De laatste tijd worden er ook steeds vaker snoekbaars- en karperviswedstrijden georganiseerd. In relatie tot het welzijn van vissen staan viswedstrijden in de aandacht. Daarbij is er vooral kritiek op het competitie-element. Hierdoor zou onzorgvuldig om worden gegaan met de gevangen vis met als gevolg onnodig dierenleed en zou er een verhoogde kans op sterfte zijn bij de teruggezette vis. Verder is er veel kritiek op het zogenoemde 'rally-vissen'. Een tak van wedstrijdvisserij die eigenlijk alleen in Groningen en de kop van Drenthe aanhangers kent. Kenmerkend voor deze vorm van visserij is dat de sportvissers geen vaste stek hebben, maar zich verplaatsen. De vis (voorn, brasem en kolblei) wordt daarbij niet teruggezet, maar meegenomen. Aan het eind van de wedstrijd wordt de vis op een centraal punt verzameld en degene die de meeste vis heeft aangeleverd wint de wedstrijd. Alle tijdens deze wedstrijden gevangen vis gaat dus dood. Hoewel de totale sterfte in relatie tot de productie wegvalt en deze vorm van visserij geen merkbare invloed heeft op de visstand zelf, is het vanuit welzijnsoogpunt niet acceptabel om vis te doden met als enige doel het winnen van een wedstrijd. Vanuit welzijnsmotieven is het 'rally-vissen' dan ook ongewenst.

Met betrekking tot de reguliere wedstrijden, waarbij de vis tijdens de weging levend en onbeschadigd moet worden aangeboden, kunnen problemen ontstaan door een te grote hoeveelheid vis in een leefnet en tijdens de weegprocedure. Bijzondere aandacht verdient het houden van viswedstrijden op roofvis. Ook tijdens deze wedstrijden moet de vis levend worden teruggezet. Vissen die op grote dieptes worden gevangen kunnen echter tengevolge van plotselinge drukteverschillen in de problemen komen.

VERSTANDIG SPORTVISSEN

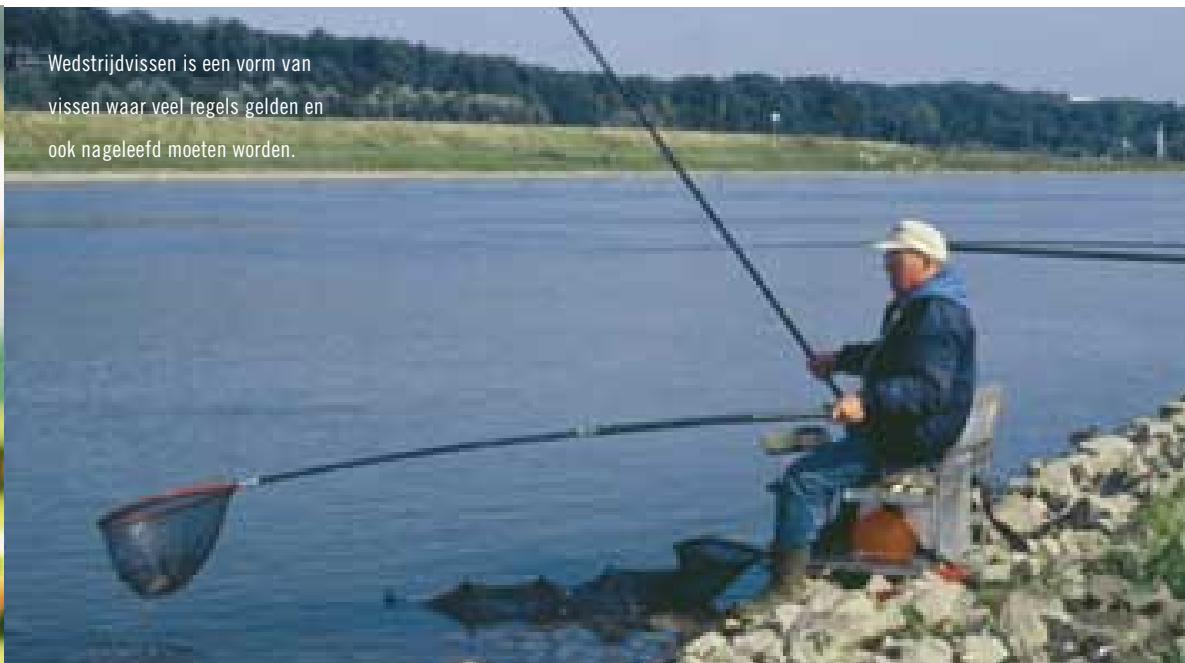
Ten aanzien van het wedstrijdviszen neemt de NVVS het onderstaande standpunt in:

De NVVS stelt vast dat de wedstrijdvisserij een discipline binnen de sportvisserij is waaraan door velen terecht plezier wordt beleefd. Het elkaar in vaardigheid en vindingrijkheid beconcurreren is een overall aan te treffen aspect van het sociale gedrag van mensen. Het belangrijkste verschil met andere vormen van sportvissen is dan ook, dat het competitie-element bij georganiseerde wedstrijden een meer uitgesproken karakter heeft. Voor iedere, door de NVVS of bij de NVVS aangesloten hengelsportorganisatie georganiseerde viswedstrijd zijn de onderstaande regels van kracht.

- Wetgeving en daarop gebaseerde regelgeving moeten in acht worden genomen;
- Vergunningsvoorwaarden voor het betreffende water moeten in acht worden genomen;

De weegprocedure verdient bijzondere aandacht.

Wedstrijdviszen is een vorm van vissen waar veel regels gelden en ook nageleefd moeten worden.

- Gevangen vis dient met de grootst mogelijke zorgvuldigheid te worden behandeld;
- Indien voor het bepalen van de uitslag noodzakelijk mogen leefnetten worden gebruikt*;
- Bij gebruik van een leefnet moet de leefnetcode (zie Grote Vergunning of info bij sportvisakte) in acht worden genomen*;
- Gevangen vis dient onbeschadigd en levend ter meting en/of weging te worden aangeboden*;
- Beschadigde en/of dode vis mag niet worden meegeteld in het wedstrijdresultaat*;
- Ernstig beschadigde vis moet terstond worden gedood;
- De gevangen vis dient onbeschadigd (ook niet merken!) in hetzelfde water te worden teruggezet;

- Vissen mogen niet voor aanvang van de wedstrijd worden gemerkt teneinde de uitslag van de wedstrijd (mede) te bepalen.

Voor bootviswedstrijden op zee geldt een uitzondering voor de met een * gemerkte regels. Bij deze wedstrijden moeten maatse vissen onmiddellijk worden gedood en dood ter weging worden aangeboden. Dit heeft te maken met de diepte waarop gevestigd wordt en de gevolgen daarvan voor de gevangen vis. De vangsten worden hier door de deelnemers uiteindelijk meegenomen voor consumptie.

AANBEVELING(EN)

De NVVS stelt zich op het standpunt dat viswedstrijden kunnen worden gehouden, indien en voorzover viswedstrijden geen afbreuk doen aan algemeen geldende opvattingen binnen de NVVS-organisatie over de wijze waarop en de voorwaarden waaronder sportvisserij dient te worden uitgeoefend.

Wel zijn er onderwerpen die -vanuit welzijnsmotieven- nadere aandacht verdienen en/of waarvoor aanvullende reglementering gewenst is. Genoemd worden:

- Het tijdens roofviswedstrijden vissen op grote dieptes. Het invoeren van maximale visdieptes eventueel aangevuld met een winterstop (wanneer de vissen zich op grotere dieptes ophouden);
- Een verbod op de huidige vorm van rallyvissen;
- Onderzoek naar betere weegmethoden tijdens witviswedstrijden;
- Limitering van in leefnetten te bewaren vissen.

5 Conclusie

Op grond van het voorgaande kan worden geoordeeld dat de sportvisserij een moreel aanvaardbare activiteit is. Het belang van de sportvisserij is voor zeer veel mensen groot, terwijl daarentegen het nadeel voor de vis zeer beperkt is.

Over pijn, stress en leed bij vissen bestaan veel misvattingen. Ook de kennis ten aanzien van pijn, stress en leed bij vissen is zeer beperkt. Vaak worden discussies over sportvisserij en welzijn van vis bepaald door emoties. Hierbij moet niet worden vergeten dat Nederland een sterk verstedelijkte samenleving vormt, waarbij veel mensen dikwijls ver af staan van de natuur en alles wat in de natuur gebeurt. Discussie en beslissingen dienen bij voorkeur op basis van feiten plaats te vinden. Uitbreiding van kennis en een goede voorlichting over het welzijn van vis is dan ook van groot belang.

Voor sportvissers geldt dat zij met levende dieren omgaan. Dit dient met respect en zorg te gebeuren: Verstandig sportvissen. Een dergelijk bewustzijn is breed binnen de sportvisserij aanwezig en er wordt hiernaar ook gehandeld. Waar nodig dient de sportvisserij bereid te zijn zelf maatregelen te treffen, teneinde zo goed mogelijk aan het welzijn van de vis tegemoet te komen. Soms kan dit leiden tot enige beperkingen, maar veelal zijn ook goede alternatieven aanwezig. Essentieel zijn kennisontwikkeling, voorlichting, begeleiding en opleiding van sportvissers. Op deze terreinen is de sportvisserij actief en worden tal van activiteiten ondernomen.

De sportvisserij maakt deel uit van de samenleving. Belangrijk voor een breed draagvlak is de samenleving duidelijk te maken waarom sportvissers vissen en wat het vissen inhoudt. Voorlichting, promotie en open discussies zijn in deze noodzakelijk. Voor de hengelsportorganisaties vormt dit een belangrijke taak. Een breed draagvlak voor de sportvisserij in al zijn facetten is van wezenlijk belang voor de ruim anderhalf miljoen sportvissers in Nederland om lekker te kunnen vissen en te kunnen blijven vissen.

Het belang van de sportvisserij voor de mens en de visstand weegt ruimschoots op tegen het beperkte nadeel dat de vis er van ondervindt.

Geraadpleegde literatuur

'Sportvissen met verstand' is geschreven als beleidsnota en is niet bedoeld als wetenschappelijke verhandeling over welzinsvraagstukken binnen de sportvisserij. Ten behoeve van de leesbaarheid zijn literatuurverwijzingen in de tekst achterwege gelaten. Voor het schrijven van deze tekst is echter dankbaar gebruik gemaakt van onderstaande literatuur.

Allen, C. (1977). Animal cognition and animal minds. In Philosophy and the science of the mind. Pittsburg University Press. Pittsburg.

Bongers J.J.A. (1999). Het welzijn van sportvissers en vissen. In: Welzijn van vissen. Tilburg University press, Tilburg.

Bos, van den R. (1977). Welzijn van dieren en dierenwelzijnsbeleid. Essays over doelstellingen, instrumenten en evaluatie van dierenwelzijnsbeleid in Nederland. Tilburg University press, Tilburg.

Bos, van den R. (1999). Een kritische inleiding over normen, kennis en beleid. In: Welzijn van vissen. Tilburg University press, Tilburg.

Carruthers, P. (1992). The animal issue, moral theory in practice. Cambridge University Press. Cambridge.

Craig, K.D. (1994). Emotional aspects of pain. In: Textbook of pain, 3rd Ed. Churchill Livingstone. Edingburgh.

ECORYS-NEI (2002). De Verscholen Baten van de Natuur. ECORYS, Rotterdam.

Huygen, M. (1997). Wrede dierenbeschermers. NRC Handelsblad. Rotterdam.

Korthals, M. (1999). Vissen in een deliberatieve (overleg) democratie. In: Welzijn van vissen. Tilburg University press, Tilburg.

LNV (2002). De Waarde van vis. Achtergronddocument bij de beleidsbrief welzijn vis. Den Haag.

NIPO (1994). Sympathie Sportvissen 1994. NIPO, Amsterdam.

NIPO (2003). Onderzoek sportvisakte 2002. NIPO, Amsterdam.

Quak, J. (2003). Vissen met Verstand. Richtlijnen aanpak benutten visstanden voor visstandbeheercommissies. OVB, Nieuwegein.

Rose, J.D. (2001). Do fish feel pain? In: Colorado Trout Unlimited, www.cotrout.org.

Ruane, N.M. & H. Komen. Hengelsport en Stress. In: Welzijn van vissen. Tilburg University press, Tilburg.

Scruton, R. (1998). Animal rights and wrongs. Demos. Londen.

Semmekrot, S. & J.P.G. Klein Breteler (1992). Invloed van leefnetten op de overleving en groei van vissen. OVB-onderzoeksrapport, Nieuwegein.

Singer, P. (1975). Animal Liberation. Avon books. New York.

Singer, P. (1993). Practical Ethics. Second edition. Cambridge University Press. Cambridge.

Thompson, H.W. (1998). Do fish feel pain? Flyfisher, summer 1998.

Verheijen, F.J. & R.J.H. Buwalda (1988). Doen pijn en angst een gehaakte en gedilde karper lijden? Vakgroep Vergelijkende Fysiologie, Utrecht.

Wuisman, A. (1996). Intrinsieke waarde: alibi of projectie. In: De Jager nr 21. Amersfoort.

Verstandig sportvissen

Voor sportvissers geldt dat zij met levende dieren omgaan.

Dit dient met respect en zorg te gebeuren: Verstandig sportvissen. Een dergelijk bewustzijn is breed binnen de sportvisserij aanwezig en er wordt hiernaar ook gehandeld. Soms kan dit leiden tot enige beperkingen, maar veelal zijn ook goede alternatieven aanwezig.

Over pijn, stress en leed bij vissen bestaan veel misvattingen, vaak veroorzaakt door een gebrek aan kennis. De discussies over sportvisserij en welzijn van vis worden hierdoor teveel bepaald door emoties en nog te weinig op feitelijke argumenten en kennis. Hierbij moet niet worden vergeten dat Nederland een sterk verstedelijkte samenleving vormt, waarbij veel mensen dikwijls ver af staan van de natuur en alles wat in de natuur gebeurt. Uitbreiding van kennis en een goede voorlichting over het welzijn van vis is dan ook van groot belang.

Belangrijk voor een breed draagvlak in de samenleving is duidelijk te maken waarom sportvissers vissen en wat het vissen inhoudt. Voor de hengelsportorganisaties vormt dit een belangrijke taak. "Verstandig sportvissen" is kortom van wezenlijk belang voor de ruim anderhalf miljoen sportvissers in Nederland om lekker te kunnen vissen en te kunnen blijven vissen.

Nederlandse Vereniging van Sportvissersfederaties (NVVS)

Kantoorgebouw De Eemhorst
Amsterdamseweg 16 III
Postbus 288, 3800 AG Amersfoort

Telefoon (033) 463 49 24

Fax (033) 461 19 28

E-mail nvvs@tip.nl

Internet www.sportvisseninnederland.nl